

ПРОИЗВОДСТВО НА ТУТУНСКО СЕМЕ

Милан Митрески, Ана Корубин - Алексоска

Институт за тутун - Прилеп
(Излагање предвидено со мисијата на TAIEX - проектот)

Скопје, 11.07.2005 год.

ВОВЕД

Институтот за тутун - Прилеп е една од најстарите научни установи на Балканот. Формиран е во 1924 година како опитна станица за тутун, а во 1936 година прераснува во институт. Од формирањето до денес во него се вршат истражувања од областа на генетика и селекција на тутунот со семе-производство, агротехника, заштита, технологија, ферментација, хемија на тутунот и тутунскиот чад, како и планирање на тутуно-

производството.

Добиените резултати од научните испитувања се применуваат во праксата и се насочени кон производство на квалитетна тутунска суровина наменета за светските пазари.

Институтот за тутун - Прилеп е единствена овластена институција во Република Македонија за производство на селекционирано тутунско семе.

ЗНАЧЕЊЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА СЕЛЕКЦИОНИРАНО ТУТУНСКО СЕМЕ

Семето претставува основен репродуктивен орган со кој се одржуваат видовите во растителниот свет. Кај тутунот од голема важност е производството на квалитетен семенски материјал, заради обезбедување на повисок принос и подобар квалитет. Оттука произлегува дека производството на тутунско семе мора да биде поставено врз строго научна основа. Главна задача на семепроизводството е размножување на одобрените сорти и задоволување на потребите од семе за тутунопроизводителите. Со употреба на селекционирано тутунско семе се одржува сортната чистота. На Сл.1 прикажани се плод, т.н. чушка и тутунско семе.

Сл.1. Плод - чушка и тутунско семе

ПРОИЗВОДСТВО НА ТУТУНСКО СЕМЕ

Институтот за тутун - Прилеп, во согласност со законските прописи, произведува селекциониран семенски материјал од сите типови тутун што се произведуваат во нашата држава (ориенталски, полуориенталски и крупно-

лисни).

Секоја година, според потребите на тутунското стопанство се поставуваат семенски насади, во различни реони (во зависност од типот и сортата), со обезбедена просторна изолација. На Сл.2, Сл.3, Сл.4 и

Сл.5 прикажани се семенски насади од типовите: прилеп, јака, џебел и вирџинија.

Семенските насади редовно се пријавуваат во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство

на Република Македонија.

Институтот произведува квалитетен и здрав семенски матматеријал од следните категории: предосновен, основен и сертифициран.

Сл.2. Семенски насад од типот прилеп

Сл.3. Семенски насад од типот јака

Сл.4. Семенски насад од типот ѓебел

Сл.5. Семенски насад од типот
вирџинија

ПОДАТОЦИ И КОМЕНТАР

Институтот за тутун - Прилеп секоја година, по претходно изготвен план, во зависност од постоечките складирани залихи, а во склад со потребите на пазарот, ги одредува површините за производство на тутунско семе. Обично локацијата на семенските парцели зависи од типот, односно реоните каде тој е најзастапен. Најголеми површини за производство на тутунско семе зафаќа ориенталскиот ароматичен тип прилеп со сортите: П-23, П 12-2/1, ПВ 156/1, П-84 и НС-72, и тоа од 5,5 ha (2005 год.) до 8,4 ha (2001 и 2004 год.). На нешто помали површини доаѓаат типот јака, а потоа типот ѓебел и полуориенталскиот тип отља. Заради намалената побарувачка на семе од крупнолисни тутуни (вирџинија и берлеј), и семенските парцели се најмали (0,4 ha во 2001 и 0,3 ha во 2002 год.). Со најголем принос на семе се карактеризира типот јака (со четиригодишен просек од 217 kg/ha), а потоа отља со 190 kg/ha, ѓебел со 169 kg/ha, прилеп со 156 kg/ha, и најмалку вирџинија во CMS форма со 51 kg/ha.

На Табела 1 се изнесени петгодишни податоци за големината на семенските насади, како и податоци од последниве четири години за количината на произведеното селектирано тутунско семе во Институтот за тутун - Прилеп, за секој тип поединечно и вкупно за секоја година.

На Графикон 1 дадена е крива која прикажува како се движи вкупното производство на тутунско семе во Институтот за тутун - Прилеп во периодот од 2001 до 2004 година.

Податоците за продадените количини на тутунско семе, како и вкупната годишна потрошувачка за последниве пет години се изнесени на Табела 2.

Најбаран е типот прилеп со пет-годишен просек од 650 kg, а по него доаѓаат јака со 390 kg, ѓебел со 13,2 kg, вирџинија со 6,5 kg, отља со 1,8 kg и најмалку берлеј со 0,24 kg.

Динамиката на вкупната продажба во периодот од 2001 до 2005 година е прикажана на Графикон 2.

Табела 1 Производство на селектирано тутунско семе од Институтот за тутун - Прилеп (2001-2005)

Table 1 Production of selected tobacco seed in Tobacco Institute - Prilep (2001-2005)

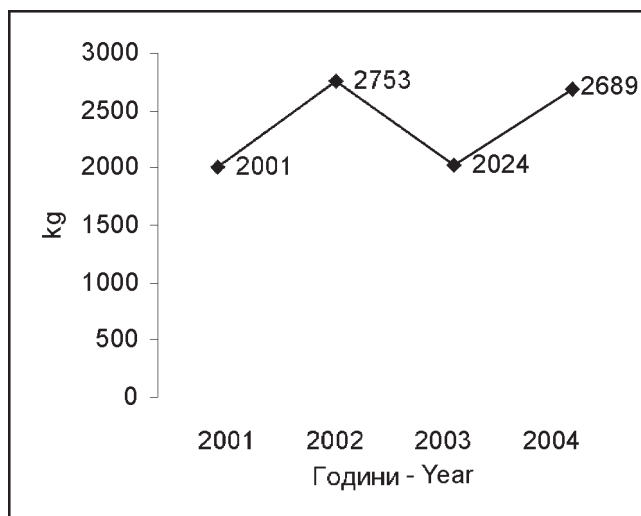
Ред. бр. No	Година Year	Тип Type	Категорија Category	Површина Area (ha)	Производ. Production (kg)	Вкуп. произ. Total product. (kg)
1.	2001	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	Сертиф. семе	8,4 3 - - 0,4	1425 550 - - 26	2001
2.	2002	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	- // -	7 5 1,3 2 0,3	1065 1050 247 380 11	2753
3.	2003	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	- // -	7,9 6 - - -	1233 791 - - -	2024
4.	2004	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	- // -	8,4 4 0,7 - -	1216 1370 103 - -	2689
5.	2005	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	- // -	5,5 2 1 - -	- - - - -	- - - - -
6.	Просек Average (2001-2004)					2366,75

Табела 2 Потрошени количини тутунско семе од Институтот за тутун - Прилеп (2001-2005)
Table 2 Consumption of tobacco seed produced in Tobacco Institute - Prilep (2001-2005)

Ред. бр. No	Година Year	Тип Type	Категорија Category	Потрошено Consumption (kg)	Вкуп. потр. Total consum. (kg)
1.	2001	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија и Берлеј Virginia and Burley	Сертиф. семе	772 356,3 21 6,5 16,1 (15,6+0,5)	1171,9
2.	2002	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	- // -	720,5 333 28 2,5 10,2	1094,2
3.	2003	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија и Берлеј Virginia and Burley	- // -	718 433 5 - 4,5 (4,3+0,2)	1160,5
4.	2004	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија Virginia	- // -	564,1 354 10 - 1,25	929,35
5.	2005	Прилеп Prilep Јака Yaka Џебел Djebel Отља Otlia Вирџинија и Берлеј Virginia and Burley	- // -	520,5 471 2 - 1,45 (0,95+0,5)	994,95
6.	Просек Average (2001-2005)				1070,18

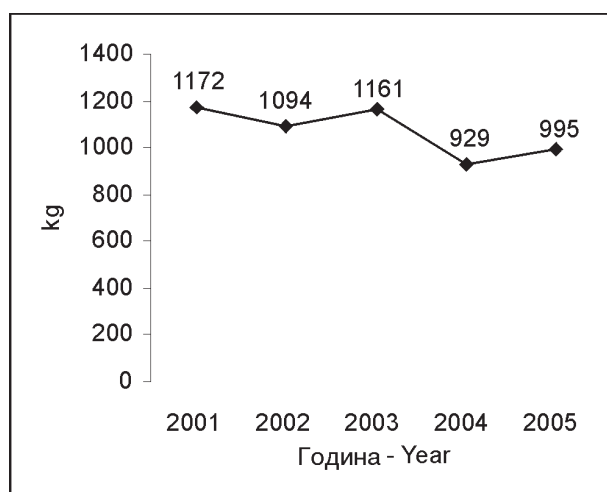
Графикон 1. Вкупни количини тутунско семе произведено во Институтот за тутун - Прилеп (2001-2004)

Fig.1 Total yield of tobacco seed produced in Tobacco Institute - Prilep (2001-2004)

Графикон 2 Потрошени количини тутунско семе од Институтот за тутун - Прилеп (2001-2005)

Fig.2 Consumption of tobacco seed produced in Tobacco Institute-Prilep (2001-2005)

ЗАКЛУЧОЦИ

- Институтот за тутун - Прилеп е единствена овластена организација за производство на селектирано тутунско семе во Република Македонија.

- Употребата на селектиран и сертифициран семенски материјал овозможува одржување на сортната чистота, добивање на висок принос и квалитетна тутунска суровина.

- Институтот годишно произведува околу 2300 kg квалитетен семенски материјал за потребите на тутунпроизводителите.

- Институтот за тутун - Прилеп располага со научен и стручен кадар, современа механизација и магацински простор за производство, доработка и чување на поголеми количини семенски материјал, како и со опремена лабораторија за испитување на квалитетните својства на тутунското семе.

- Потрошувачката на тутунско семе годишно изнесува 1070 kg (просек од 2001 до 2005 год.), од кои најголем процент припаѓа на ориенталскиот - ароматичен тип тутун (прилеп, јака и џебел).

PRODUCTION OF TOBACCO SEED

Milan Mitreski, Ana Korubin - Aleksoska

Tobacco Institute - Prilep

Tobacco Institute - Prilep is the only authorized organization for production of selected tobacco seed in the Republic of Macedonia. The use of selected and certified seed material will make conditions to maintain a pure culture and to obtain high yield and quality of tobacco.

The Institute has annual production of 2300 kg high quality seed for tobacco producers.

It is well equipped with scientific and professional staff, modern mechanization and store-houses for production, processing and storage of higher quantities of seed material, including the up-to-date laboratory for investigation of tobacco seed quality.

Annual consumption of tobacco seed averages 1070 kg (2001-2005), the highest percentage of which is of the oriental aromatic tobacco types (Prilep, Yaka and Djebel)

Author's address:

Milan Mitreski

Tobacco Institute - Prilep

Republic of Macedonia